

JOSIPA BUBAŠ

“Siva zona” unutarnjih procesa

S izvedbenom umjetnicom razgovaramo o njezinu plesnom performansu *Bez naziva*, koji određuje kao “kratku izvedbenu formu nastalu iz potrebe za razgovorom s tijelom”

Suzana Marjančić

Izvedbu *Bez naziva* određujete prilično apstraktno – kao izvedbenu formu koja proizlazi iz Vaše osobne potrebe razgovora s tijelom. Na koji način ostvarujete navedeni razgovor te koliko u tome smišlu Vaš – u prvom redu ipak – plesni format ima i otvara poveznicu s umjetnošću performansa?

— Intencija mi je bila ostaviti što više polja čitanja otvorenima, pa sam stoga pokušala izbjeći jasne definicije forme u samom procesu rada kao i u konačnoj kategorizaciji rada. Samo isticanje “razgovora s tijelom” naglašava društveno uvjetovanu dualnost koja je bio inicijalna pozicija. Činilo mi se da je nemoguće baviti se tijelom ako kao jedan izvor znanja ne uzmemo i iskustvo pohranjeno u tijelu. Stoga sam koristila različite metode kako bih pratila tjelesne procese i oni su bili poticaj za traženje određenih tjelesnih kodova koji su se na neki način nametnuli kroz rad. Pokušala sam dovesti u odnos jezičnu razinu, glas i manje očite, tjelesne ili energetske komunikacijske potencijale tijela. Prvenstveno plesni format, kako navodite, vjerojatno je rezultat pokušaja otkrivanja tjelesnih kodova i mobilizacije energije pokretom, kao i utjecaj prethodno stečenog vokabulara. No, izvedba je samo rubno plesna jer pokret je shvaćen više kao odraz unutarnjih procesa i nije plesni u klasičnom smislu. Također, poveznice između performansa i drugih oblika izvedbi nisu nove, formati se neprestano spajaju i dopunjuju, a unutar tog polja fleksibilnosti bilo mi je vrlo logično i prirodno pratiti vlastite interese ne razmišljajući puno o definiciji formata. Poveznice s performansom najočitije se pojavljuju u autoreferencijalnosti izvedbe, pri čemu postoji jasna struktura koja služi kao okvir za rad na drugom nivou, odnosno za “razgovor s tijelom”.

Josipa Bubas: *Bez naziva*, foto: Tomislav Čučević

do kraja razrađeni ostavilo je prostora za upisivanje vlastitih značenja pa su se iz nekih komentara moglo iščitati različite osobne projekcije. To naravno nije slučaj samo s ovom izvedbom, to je proces koji se odvija pri svakom gledanju – kontinuirani balans gledatelja između otkrivanja “fenomena po sebi” i odmotavanja vlastitog asocijativnog niza. Dio publike skloniji eksperimentiranju i promatranju “sive zone” unutarnjih procesa rad je doživio iz sasvim drugačijeg aspekta.

TIJELO JE DALEKO TAJANSTVENIJEM, BOGATIJEM I MUDRIJEM FENOMENOM...

Zanimljivo je da ste navedenu izvedbenu formu radili paralelno uz svoje teorijsko istraživanje filozofije utjelovljenja. Što Vas je posebno privuklo navedenom teorijskom okviru i koliko Vas uvid u filozofiju utjelovljenja i izvedbenu vodi u osvješćivanju navedenih izvedbenih razgovora?

— Filozofija utjelovljenja činila mi se kao najtočniji okvir za moje interese. Za mene je iskustvenost u proučavanju tijela nužna. Fascinira me koliko zanemarujemo bogatstvo fizikaliteta i čini mi se da je negdje u tom neznanju ključ ambivalentnog odnosa s tjelesnošću i posljedično s modusima formiranja sebstva. Za mene je točno krenuti od iskustvenog i u istraživanje uključiti teorijske i znanstvene spoznaje, pokušavajući postići što cjelovitiji pristup. U tome smislu, filozofija utjelovljenja i njezin povratk tjelesnom i iskustvenom za mene je po prirodan odabir, budući da tijelo shvaćam kao sredstvo spoznaje, uključujući sve njegove limite, ali i zanemarene potencijale. Sve što doživljavamo i znamo shvaćamo kroz tjelesni perceptivni aparat. On nam daje ograničenu ali i jed(1)nu sliku svijeta kojom možemo raspolagati. Pri tome ne naglašavam karnalnost ili banalni fizikalitet nego vrlo kompleksnu međuzavisnost tijela, materije i svijesti. Postoji mnoštvo zanimljivih podana na tu temu; mnogi od njih dolaze iz teorijske fizike, biologije, neuroznanosti. Tijelo je daleko tajanstveniji, bogatiji i mudriji fenomen nego što smo skloni misliti.

Pritom pored strogih, gotovo racionalnih zapadnjačkih shvaćanja tijela, koja alternativna shvaćanja tjelesnosti uvode u svoja istraživanja, i teorijskoj i praktičnoj usmjerenja?

— Koristim različite postavke i prakse i nemam jedan izvor ili jasnu odrednicu. Zanimaju me istočnjačke prakse koje mi se čine cjelovitije u pristupu i koje se bave kultivacijom i integracijom tijela i duha, a ne nametanjem racionalnog i poželjnog okvira tijelu. U jednom periodu bio mi je značajan

Grotowski; mislim da je to bilo inicijalni poticaj za proučavanje bogatstva i punoće tijela i njegovih energija.

U jednom svome tekstu navodite kako je upisivanje “duha vremena” na tijela pojednog razdoblja posebno vidljivo upravo na izvedbenom tijelu. Zašto navedeno posebno ističete; dakle, zašto baš na izvedbenom tijelu, a ne na tijelu svakodnevice s obzirom da tijelo danas i tijelo, recimo, sedamdesetih nikako nije isto tijelo.

— Zanima me izvedbeno tijelo jer me privlači njegova izloženost i koncentracija energije. Čini mi se da takav pojačani intenzitet naprosto jasnije reflektira duh vremena, jasnije odražava mehanizme kreiranja tijela i preokupacije vremena, iako je to naravno stvar i osobnih preferenci. Mehanizmi upisivanja odnosa prema tijelu dosta su jasno, primjerice, pojašnjeni u knjizi *Strasti glume* Josepha Roacha. Način na koji su filozofija i znanstvena stremjenja formirala izvedbene prioritete nekog vremena prilično je fascinantan. Isti ili slični procesi, naravno, odvijaju se i u svakodnevnom tijelu odgojem, školstvom i izloženosti medijima.

IZLOŽITI SE DRUGOSTI UNUTAR SEBE

Jednako tako navedeni članak završavate mislju kako pokreti također ne označavaju ništa; oni su autoreferencijalni i stvaraju zasebnu realnost, jer ljudsko tijelo ne poznaje stanje postojanja, nego samo stanje postojanja. Koliko se navedeni koncept postojanja može upisati u Deleuzeov i Guattarijev koncept postojanja, recimo, postojanja životinjom, odnosno u njihov teorijski koncept anomalija?

— Deleuze i Guattari govore kako je postojanje životinjom upravo prihvaćanje multipliciteta, pri čemu anomalija unutar takvog “šopora” nije ni pojedinac ni vrsta, ona je više intenzitet, mogućnost zaraze koja se može u mom radu iščitati u traženju takvih procesa i podržaja unutar mikro-razinama organizma. U Subbody botohi metodi, Rhizome Lee piše upravo o dovođenju svijesti do gotovo stanične razine na kojoj se onda otvara mogućnost prelaska u drugo, odnosno formiranja ili propuštanja drugog u organizam. On dovodi taj princip u odnos s teorijom struna, tvrdeći da se u organizmu na mikrorazini događa račvanje u druge dimenzije. Ta je ideja intrigantna polazišna točka: izložiti se drugosti unutar sebe. Pri tome je taj proces više osluškivanje nego stvaranje. Upravo je taj odnos slušanja i stvaranja, kao i vrlo tanka granica među njima me najintrigantnije, najzahtjevnije i najnejasnije područje. Idealno, to je potpuno rastakanje i razgradnja identiteta. Ako promatramo tjelesne procese, čak i na manje suptilnoj razini, možemo primijetiti da u tijelu ništa ne ostaje isto. Obrasci se zadržavaju, ali se tkivo mijenja. Primjerice, moje tijelo danas ne čine iste stanice koje su gradile mo organizam prije dvadeset godina, moje tkivo danas i prije dvadeset godina nije isto tkivo. Takve se mikroizmjene događaju neprestano. Pri tome ne možemo govoriti o postojanju, o stabilnom i fiksnom organizmu, već o postojanju. Ekstenzija takve pretpostavke bila bi potencijal postojanja drugim, drugačijim/drugačijom, životinjom, biljkom, entitetom – anomalijom, odnosno otvaranje tijela ka mogućnosti urušavanja postojećih obrazaca. ■

ZARONITI U TIJELO

Pritom kao osnovnu potku navedenoga razgovora ipak stavljate na praćenju unutarnjih procesa vlastitoga tijela. Zbog čega se usmjeravate toliko na njegovu unutrašnjost te koliko navedena komunikacija može biti vidljiva (vidljiva u smislu razumijevanja) publici, bez da im je poznat opis Vašega izvedbenoga formata?

— Usmjerenje na unutrašnjost tijela je pokušaj otkrivanja potencijala tijela, njegove fiziološke složenosti i njezinih implikacija na samo shvaćanje stvarnosti. Bezbrojni procesi koji se odvijaju svake sekunde u organizmu ispod praga naše svijesti uvelike utječu na njezino formiranje, na percepciju i način bivanja i prisutnosti ne samo u izvedbi nego i u svijetu. Zanimalo me pokušati ući u te procese, kao i vidjeti koji je odnos proizvodne sebstva i fiziološke datosti organizma. Činilo mi se također da je ulaskom u tijelo moguće otkriti sasvim drugačije potencijale organizma i na taj način probuditi način polje bivanja. Također, htjela sam pronaći određene kodove koji neće sami sebe dodatno interpretirati, odnosno pokušala sam samo dotaknuti i potaknuti asocijativni niz određenim prijedlozima i ostaviti promatraču konstrukciju narativa ili bilo koje vrste manje ili više smislenog doživljaja. Istovremeno, pokušala sam postići komunikaciju na sasvim drugoj razini, sasvim drugim kanalima koji su izvan značenja. Nekada ta komunikacija funkcionira bolje, nekada lošije, ovisno o mojoj trenutnoj sposobnosti da zaronim u tijelo. Uvijek postoji mogućnost da se ne dogodi nikakav transfer. Pri tome mi je izazov biti iskrena prema sebi i pustiti da se ne dogodi ništa. To je, naravno, najteži dio. Ipak, zanimljivo mi je bilo slušati komentare na izvedbu. Nudjenje kodova koji nisu